

KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja

Intézeti beszámoló 2020

Intézetünk a 2020-as naptári évben, a Közgyűlés során jóváhagyott középtávú munkaterv alapján a kulturális antropológiai, szociológiai és társadalomtörténeti alap kutatások, illetve a térségfejlesztési célú vidékkutatások végzése mellett nagyobb hangsúlyt helyezett olyan programokra és kezdeményezésekre, amelyek a térségben dolgozó fiatal kutatók támogatására, a térségi léptékű tudományszervezési és tudománypolitikai szerepvállalásra és az Intézet szakmai termékeinek angol nyelven való megjelenítésére irányultak. Annak ellenére, hogy bizonyos programjaink esetében a járványhelyzet kisebb-nagyobb módosításokat tett szükségessé, az intézetiszakmai tevékenységének legfontosabb moduljait az alábbi, tervezett tevékenységek körök szerinti csoportosításban sikerült megvalósítani:

Kutatások, szakmai programok

(1.) Intézetünk a **Nagyküllő Közbirtokossági Szövetséggel** kötött szakmai együttműködés keretében komplex tényfeltáró és elemző programok végzett a székellyöldi erdőgazdálkodás és erdőkultúra témakörében (interjúorozat közbirtokossági vezetőkkel, erdészeti szakemberekkel, az erdővagyon működtetéséhez szakmai téren kapcsolódó hivatalok, szervezetek és intézmények szakértőivel, fejlesztéspolitikai szereplőkkel). A program eredményeit összefoglaló **kiadvány** a szakmai beszámoló elkészítésének időpontjában szerkesztés alatt áll.

(2.) Komplex tényfeltáró és elemző programot indítottunk a LEADER akciócsoportok térségfejlesztési szerepével kapcsolatban a Csíki-medencében működő akciócsoport példáján. Eddigi eredmények: fejlesztési programtervek elemzése, interjú adatfelvétel, tematikus tanulmányok készítése. A Program eredményeit **a Csík LEADER Egyesülettel együttműködésben**, szakmai kiadvány keretében tesszük közzé 2021-ben.

(3.) **A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvánnyal való együttműködés keretében** ebben az évben a térségi agrárinnovációs folyamatok elemzésével foglalkozó programsorozat 8. moduljára került sor. A szakmai munka tárgya ebben az évben az agrárszaktanácsadás, ismeretterjesztés és együttműködési gyakorlat elemzése volt. Az interjúkra, esetelemzésekre alapozó kutatás eredményeiből készült kiadvány címe:

Szaktanácsadás – Agrárium – Innováció. Tudástranszfer, tudáskontextus a székelyföldi térségben. Szerkesztette: Biró A. Zoltán, Magyar Ferenc.

(4.) Intézetünk Kovászna Város Önkormányzatának megbízására elkészítette **Kovászna Fejlesztési Stratégiáját a 2021-2027** közötti időszakra vonatkozóan. A román és magyar nyelven elkészített stratégiai anyag komplex helyzetfeltáró munkára épült (kérdőíves és interjú adatfelvételek). Jelenleg az angol nyelvű kivonaton dolgozunk.

Publikációk

- Szakmai tanulmányt publikáltunk a Kisebbségi Szemle 2019.1-es számában (Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes: Óvodapedagógusok kisebbségi környezetben. Értelmezések, magatartások és sajátosságok egy Erdély szintű adatfelvétel eredményei alapján), amely a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége felkérése készített kutatás alapján kínál tájékoztatást a romániai magyar óvodapedagógusok szerepértelmezéseiről és társadalmi környezetükhöz való kapcsolatáról. A TANULMÁNY a csatolt LINKEN olvasható.
- Intézetünk munkáinak idegen nyelvű megjelenítése érdekében két témában készítettünk angol nyelvű tanulmányt:
 - A székelyföldi agrárinnovációs folyamatok elemzésével foglalkozó kutatássorozat eredményeiből publikált közös tanulmányt Biró A. Zoltán és Sárosi-Blága Ágnes az Acta Universitatis Sapientiae Social Analyses legújabb számában. (Embeddedness or Marginalization? Aspects for Analysing the Local Embeddedness of Innovative Agricultural Enterprises in Szeklerland. Acta Universitatis Sapientiae, Social Analyses, 22.10.77–93.). A tanulmány az innovatív agrárvállalkozások társadalmi beágyazódásának módozatait vizsgálja.
 - Az iskola és a térségi társadalom közti viszony elemzése egy Hargita megyei (Románia) rurális mikrorégióban működő agrár profilú középiskola esetében: lektorálási folyamatban a Corvinus Journal of Sociology and Social Policy folyóiratban. A tanulmány szerzői: Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes, Székely Kinga Katalin. A tanulmány címe: Conditions of change: The case of a romanian agricultural secondary school.
- A G. Fekete Éva vidékkutatónak emléket állító Tér és Társadalom folyóirat 2020. 4-es tematikus, a vidékkutatás és a vidékfejlesztés aktuális kérdéseit elemző lapszámában Biró A. Zoltán és Bodó Julianna publikált közös tanulmányt: Iskolai oktatás egy vidéki társadalom szemszögéből, Tér és Társadalom, 34(4), o. 143-157. doi: 10.17649/TET.34.4.3307. A tanulmány a KAM –Regionális és Antropológiai Kutatások Központja keretében több időpontban is végzett kutatások anyagai alapján mutatja be a székelyföldi vidéki jellegű társadalomnak a viszonyulását az iskolai oktatás három fontos szereplőjéhez (az iskola mint intézmény; a pedagógus mint

személy; a tanulási tevékenység és annak társadalmi szerepe).

- A PRO SCIENTIA RURALIS 2018/3-4. lapszámában intézetünk munkájához kapcsolódóan publikálásra került egy összefoglaló jellegű tanulmány, amely azoknak a kutatási programoknak az eredményeiről, amelyeket Intézetünk keretében folytattunk a székelyföldi térségben működő rurális iskolák helyzetével, társadalmi pozicionálásuk újragondolásnak feltételeivel kapcsolatban végeztünk. A tanulmány törzsanyagát a Romániai Pedagógusok Szövetsége megbízása alapján készült elemzés képezi, ehhez kapcsolódnak kiegészítő jelleggel a 2016-2019 közti időszakban készített hasonló tárgyú kutatási programok tapasztalatai. <http://psr.pahru.ro/images/psr/2018III-IV/PRS-18-3-4 - 105-144.pdf>

Elindítottuk és tovább bővítjük az Intézet utóbbi években folytatott kutatási eredményeit összefoglaló anyagok angol nyelvű verzióinak előkészítését, valamint a korábbi anyagaink angol publikációnak az Intézet honlapján való közzétételét: <https://kamintezet.ro/publications/>

Fiatalkutatók szakmai támogatása

- Intézményünk a térségi PhD hallgatók körében végzett csoportos DOMUS kutatási program szakmai eredményei alapján inkubátor-mentor jellegű programot dolgozott ki a térségben dolgozó, társadalomtudományi kutatással foglalkozó fiatalok számára (PhD, MA hallgatók, pályakezdő kutatók) amely az egyéni kutatási programok ösztönzése és támogatása mellett magába foglalja a szakmai fórumokon való részvétel, a szakmai tájékozódás, a kutatásszervezés és a publikálás támogatását is.
- A Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Doktori Programjának keretében alakult székelyföldi hallgatói csoport jelenleg 18 fővel működik (5 évfolyam). Ebben az évben is szerepet vállaltunk a képzésben, a PhD hallgatók szakmai feladatainak konzultációjában, valamint rendszeres szervezési és szakmai támogatást nyújtunk a Program hallgatóinak annak érdekében, hogy publikációkészítés, kutatási programokban való részvétel és konferencia részvétel révén a kreditteljesítési kötelezettségeiket teljesíthessék. A csoport több hallgatója az Intézetben rendszeres szakmai munkát végzett.
- Intézetünk munkacsoportja végzi a csíkszeredai PAHRU által kiadott PRO SCIENTIA RURALIS című folyóirat szerkesztését, amely a vidékkutatás terén vállal hiánypótló szakmai szerepet, és amely kiemelt céljának tekinti a fiatal szerzők anyagainak publikálását. A 2020-ban elkészült lapszám: http://psr.pahru.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=229&Itemid=867&lang=hu
- Mentor programok, esettanulmány versenyek szervezése formájában 2020-ban is közreműködünk azokban a térségi programokban, amelyek az egyetemi hallgatók szakmai tevékenységének ösztönzésére irányultak.

- Intézetünk fokozatosan 2020-ban is szerepet vállalt a térségben BA, MA szakokon tanuló hallgatók diplomamunkáinak megtervezésében, a kutatások koordinációjában, TDK dolgozatok készítésében.
- Kiadványaink tervezésébe és összeállításába, a kutatási és fejlesztéspolitikai tárgyú konferenciákba és műhelymunkákba ebben az évben is bevontuk a térségben dolgozó fiatal szakembereket. Az Intézet által, vagy társintézményekkel közösen gondozott kiadványokban ebben az évben térségi fiatal szerzőktől több mint harminc publikáció jelent meg.
- Az Intézet új kutatási programtípust dolgozott ki az Intézet és a PhD képzésben részt vevő, térségben dolgozó kutatók szakmai együttműködése, a „szakmai inkubáció” tartós modelljének kialakítása érdekében. Ebben a keretben középtávú kutatási keretprogramokat dolgoztunk ki (koncipiálás, szakirodalmi alapozás, a programhoz kapcsolt módszertani eljárások kialakítása, terepmunka modulok előkészítése), amelyek lehetővé teszik az adott témakör kutatását egyedi program formájában változó helyszíneken, változó időpontokban, változó léptékben. Az adott kutatási témakörhöz kapcsolódó keretprogram több kisebb-nagyobb léptékű kutatást tesz lehetővé a keretprogramhoz kapcsolódó fiatal kutatók számára, ugyanakkor az Intézet is végez ilyen modulokat.

Az Intézetünk szakmai irányításával indított **EGYÉNI KUTATÁSI PROJEKTEK** keretén belül adatfelvételeket készültek az alábbi témákban:

- Nyáradszereda fejlesztési lehetőségeinek elemzése érdekében a **vezetői pozícióban lévő, véleményformáló szereplők – helyi elitek – véleményének feltárása, megismerése** kérdőíves adatfelvétel formájában. **Együttműködő diák, fiatal kutató: Agyagási Levente.**
- Kérdőíves adatfelvétel középiskolás diákok körében, a **külföldi munkavállalás jelenségéhez** kapcsolódóan. **Terep: Gyergyószentmiklós. Együttműködő, fiatal kutató: Nagy-Menyhárt Szidónia.**
- A rurális térségben működő iskolák helyzete: társadalmi kontextus vizsgálata, szervezeti és funkcionális beágyazódás, az intézményi újrapozicionálás feltételrendszere. **Együttműködő, fiatal kutató: Szász Mária-Magdolna.**

Társadalmi és tudományszervezési szerepvállalás

Az Intézet tudományos rendezvények szervezésével, szakkönyvek kiadásával, szakpolitikai anyagok készítésével, könyvtári szolgáltatással vállalt térségi társadalmi szerepet. Ennek fontosabb moduljai a következők voltak:

- Az Intézet szakmai munkájának rendszeres megjelenítése a honlapon és a Facebook profilon. Az Intézet honlapját felújítottuk és folyamatosan bővítjük, ezzel is támogatva a kutatási anyagokhoz és publikációkhoz való szabad hozzáférést.

- Szakmai kapcsolatot alakítottunk ki nagyobb digitális adattárakkal (EPA, FSZEK, CEEOL és mások) az Intézeti on-line hozzáférhető anyagok átvétele céljából.
- Folytattuk az Intézet korábbi kutatási anyagai digitalizálását.
- Együttműködések kialakításán dolgoztunk nagy erdélyi tudományos szervezetekkel abból a célból, hogy a térségben dolgozó fiatal kutatók szakmai integrációját erősíteni lehessen.
- Folytattuk a térségi nyomtatott és on-line sajtóban indított interjúsorozatot, amelynek egyes anyagai egy-egy fontos térségi társadalmi téma kapcsán mutatják be az Intézet kutatási eredményeiket.
 - A Biró Zoltánnal készült beszélgetés az intézet kutatási témáiról: <https://hargitanepi.eu/beszelgetes-biro-a-zoltan-tarsadalomkutatoval-lojalitasrol-es-a-mesterember-tarsadalmi-elismertsegerol/>
 - A Bodó Juliannával készült interjú a roma helyzetképről: <https://hargitanepi.eu/szakszeruen-a-romak-helyzeterol/>
- „RMT elemzések” sorozatcím alatt az Intézet honlapján és Facebook profilján 2020-ban is felhívtuk a figyelmet azokra a szakmai munkákra, amelyek a romániai magyar közösséggel kapcsolatosan közölnek kutatási eredményeket.

2020-ban a következő konferenciaszervező tevékenységeket végeztük:

- Közreműködés a „VÁLTOZÓ VIDÉK, VÁLTOZÓ TÁRSADALOM?” című on-line konferencia megszervezésében – Sapientia EMTE Csíkszeredai Karán, a Társadalomtudományi Tanszék, 2020. július 15.
- Közreműködés a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozathoz való kapcsolódásban: „Jövőformáló Tudomány” címmel a 32 előadást magába foglaló rendezvényre, a Sapientia EMTE Csíkszeredai Kar Társadalomtudományi Tanszéke szervezésében került sor. 2020. november 27.
- Online tematikus műhelymunkák, kerekasztal fórumok az Intézet szervezésében vagy más intézményekkel közösen aktuális kutatási eredményekről, napirenden lévő társadalmi jelenségekről.
- Az Intézet könyvtára és szakmai kéziratára folyamatosan bővül és rendelkezésre áll azok számára, akik a térségben társadalomtudományi elemzéssel foglalkoznak.

Rendezvények, amelyeken intézetünk munkatársai részt vettek:

- Folyó év január 23-án a Pro Educatione Egyesület és a Spektrum Oktatási Központ szervezésében a médiatudatosság és az internetbiztonság témakörében tartottak képzést gyermek-, ifjúsági és szülői csoportok vezetőinek. A rendezvényen meghívott előadóként Biró A. Zoltán és Bodó Julianna tartott egy-egy előadást.

- Biró Zoltán és Sárosi-Blága Ágnes 2 angol nyelvű előadást tartott az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpontja által 2020. december 16-17. között szervezett SOCIAL DYNAMICS. INEQUALITIES, INTEGRATION, MOBILITY, AND MIGRATION című online konferencián. Az előadások címei:
 - Biró Zoltán és Sárosi-Blága Ágnes: Local embeddedness, social integration and innovative agricultural enterprises in rural areas of Szeklerland
 - Sárosi-Blága Ágnes: Agrarian innovation, collective behavior and social movements in rural areas
- 4 előadással vettünk részt 2020. november 20-án a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék, a Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet és a Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék által szervezett III. Illyés Zoltán Emlékkonferencián (Változás és változtatás. Kihívások és válaszok interdiszciplináris megközelítésben)
- 2020. december 4-5-én szervezett Studium Nemzetközi Konferencián Intézetünk munkatársai 5 előadással szerepeltek:
 - Biró Zoltán: Szolidaritásformák változása vidéki térségben, agrárszereplők körében
 - Bodó Julianna: Megközelítési szempontok a szülői stílusok alakulásához a kényszerhelyzet kiváltotta helyzetben
 - Sárosi-Blága Ágnes: Új közösségek és társadalomszerveződési modellek rurális környezetben
 - Szász Mária-Magdolna: „Fenekestül felforgatott mindent...” Az iskola-szülő együttműködés tapasztalatai járványhelyzetben

Kiadványkészítési és szerkesztői szerepvállalás

- Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes és Székely Kinga Katalin 2019-től is szerkesztői a Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány **Pro Scientia Ruralis** című folyóiratának, amely nyomtatott és digitális formában egyaránt megjelenik. További szakmai feladatok: a szerkesztési hátrányok ledolgozása, a lap térségi, szakmai pozicionálása és adatbázisokba való bevitele. A folyóirat az alábbi linken érhető el.
<http://psr.pahru.ro/index.php?lang=hu>
- Intézetünk munkatársai és az Intézet munkájához szakmai együttműködés formájában kapcsolódó PhD hallgatók 7 tanulmánnyal szerepelnek a Sapientia EMTE csíkszeredai Társadalomtudományi Tanszéke által „Térség és tudomány” címmel megjelentetett kötetben (T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, EME, Kolozsvár, pp.250). A Bodó Julianna szerkesztésében megjelent kiadvány 20 tanulmányt közöl a 2018-ban, a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat részeként szervezett csíkszeredai konferencia előadásai alapján.

Továbbiak

- Folytatódik a Hargita Népében tavaly indított interjúsorozat, amely az Intézet kutatási témáit ismerteti. A sorozat 9. darabja a középfokú szakképzés helyzetével kapcsolatos elemzések eredményeit foglalja össze. Az interjú szövege [ITT](#) olvasható
- A Székelyhon lapban és portálon 2020. február 29-én interjú jelent meg Bodó Juliannával és Székely Kingával a gyergyóditrói eseményekről "A gyergyóditrói botrányról, tudományosan" címmel. [A gyergyóditrói botrányról, tudományosan](#)

Csíksszereda, 2021. február

Biró A. Zoltán